

Evropska fundacija za
izboljšanje življenjskih
in delovnih razmer

Druga evropska raziskava o kakovosti življenja – prve ugotovitve

> povzetek <

„Kako bi lahko čim bolj povečali socialno blaginjo vseh evropskih državljanov v globaliziranem svetu? ... Zahteve javne politike, kot so „rast in delovna mesta“, lizbonska strategija in prizadevanja za večjo konkurenčnost, niso same sebi namen, temveč sredstvo za uresničitev namena – blaginje evropskih državljanov.“

Pregled družbene resničnosti – Urad svetovalcev za evropsko politiko, posvetovalni dokument, 2007

Okvir

Evropska raziskava o kakovosti življenja je edinstven poskus proučevanja kakovosti življenja v številnih državah. Je pomemben vir informacij, ki osvetljuje socialne in gospodarske politične izzive, s katerimi se srečuje EU po dveh nedavnih krogih širitve. Raziskava na edinstven način prikazuje socialni položaj v razširjeni Uniji, ta prikaz pa vključuje objektivne in subjektivne elemente.

Pojem „kakovost življenja“ seveda zajema zelo široko področje političnih interesov, da se zlasti ugotovijo in razumejo razlike, povezane s starostjo, spolom, zdravjem, prihodki, družbenim razredom in regijami. V delovnem programu fundacije Eurofound je poudarjena tudi potreba po povezovanju kakovosti življenja s spreminjajočo se naravo zaposlovanja, ravnotežjem med poklicnim in zasebnim življenjem, socialno kohezijo ter modernizacijo storitev socialnega varstva in socialnega skrbstva.

Pristop fundacije Eurofound se zato bolj kot na natančno proučevanje življenjskih razmer osredotoča širše na kakovost življenja, kakovost življenja pa razume predvsem v smislu možnosti, ki jih imajo na voljo posamezniki za doseganje svojih ciljev. Raziskava je bila razvita kot orodje za dokumentiranje in analiziranje socialnega položaja v Evropi in tako za prispevanje k razpravi o socialni politiki glede vprašanj, kot so spreminjajoče se družinske strukture, socialna izključenost in demografski izzivi.

Glavni rezultati druge evropske raziskave o kakovosti življenja bodo objavljeni spomladi 2009, sledila pa jim bo vrsta podrobnejših poročil v zvezi s ključnimi političnimi temami.

Ključne ugotovitve

Dvig ravni blaginje evropskih državljanov je glavni cilj javne politike EU, z njim pa se v evropskih državah ukvarja vrsta institucij in služb. Ti sistemi gospodarskega in socialnega varstva se tudi sami nenehno spreminjajo, da lahko zadovoljujejo nove potrebe, pri čemer pa seveda med državami članicami EU obstajajo precejšnje razlike, pa tudi podobnosti. Na primer, Malta in Slovenija imata nekatere skupne značilnosti z zahodnoevropskimi državami, medtem ko imajo državljani sredozemskih držav članic Grčije, Italije in Portugalske pogosto stališča in izkušnje, ki so bolj podobni nekaterim od novih držav članic in ne, denimo, stališčem in izkušnjam nordijskih držav.

Razlike v zvezi z zadovoljstvom s kakovostjo življenja in stališči v zvezi s prihodnostjo – po državah in med njimi – kažejo precejšnjo neenakost življenjskih razmer in izkušenj iz vsakodnevnega življenja. Zlasti opazne so razlike v blaginji med posameznimi socialnimi in demografskimi skupinami v nekdanjih socialističnih državah: ugotovljena je bila vidna prikrajšanost, povezana z nizkim dohodkom, videti pa je tudi, da so starejši ljudje manj zadovoljni s svojim položajem.

Kakovost življenja pa ne odraža le posameznikovih okoliščin v primerjavi z drugimi ljudmi. Evropska raziskava o kakovosti življenja beleži številne primere hujšega pomanjkanja in prikrajšanosti, na primer pomanjkanje ustreznih zmogljivosti za umivanje in sanitarnih zmogljivosti v nekaterih državah. Seveda lastništvo nepremičnin ni jamstvo za standarde, to pa je očitno pri precejšnjem številu nepremičnin v nekaterih novih državah članicah z visokimi stopnjami lastništva, ki potrebujejo vzdrževanje in obnovo.

Ne glede na materialne težave je mogoče opaziti, da ima družina osrednjo vlogo v vseh državah kot osnovno sredstvo socialnega vključevanja in vir zadovoljstva v vsakdanjem življenju. Ne smemo prezreti podatkov o tem, kako pogosto ljudje poročajo o težavah pri usklajevanju družinskih odgovornosti s službenimi zahtevami. V zvezi s tem so zdaj priložnosti za nov razvoj na področju politike delovnih mest in lokalnih storitev.

počasne in težke, vendar se družba v času gospodarskih pretresov in naraščajočega tveganja socialne izključenosti spopada s čedalje več izzivi.

Zadovoljstvo z življenjem

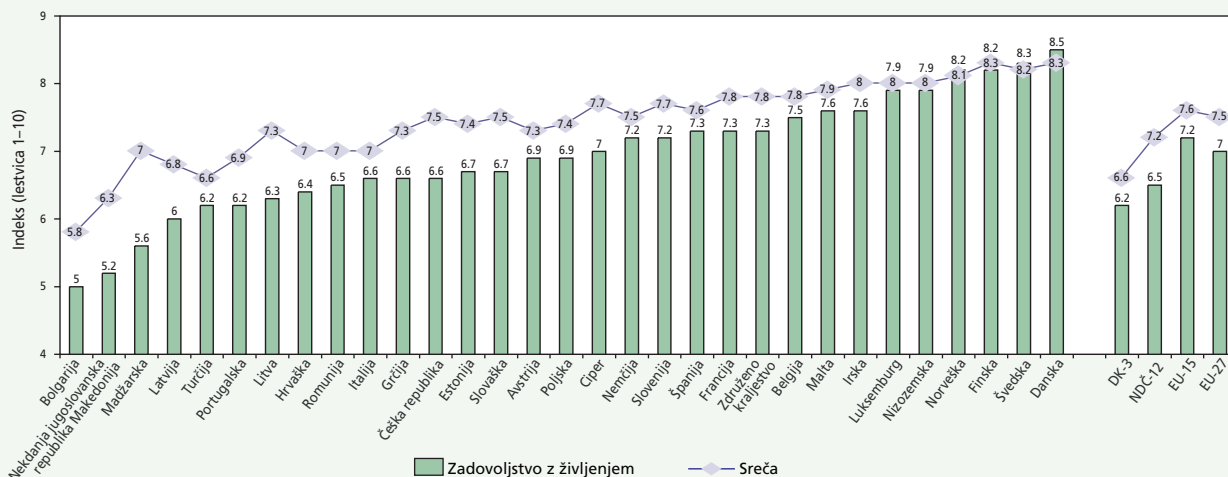
Zadovoljstvo z družinskim in zasebnim življenjem je na splošno višje od zadovoljstva z osnovnimi javnimi storitvami. Velik delež ljudi poroča o težavah pri dostopu do zdravstvenih storitev in je zaskrbljen zaradi kakovosti zdravstvenih in skrbstvenih storitev. Glede na starajočo se Evropo – in zlasti ob upoštevanju visokih stopenj slabega zdravja in invalidnosti, o katerih poročajo starejši ljudje v novih državah članicah – je to glavni izziv.

Evropejci so na splošno srečni in zadovoljni s svojim življenjem. Na lestvici od ena do deset povprečje za EU-27 znaša 7 za zadovoljstvo z življenjem in 7,5 za srečo. Kljub temu se stopnja zadovoljstva z življenjem in stopnja sreče po državah bistveno razlikujeta. Stopnja sreče je višja od stopnje zadovoljstva z življenjem. Razlika med stopnjama je zlasti velika v državah z nizkimi dohodki, to je v treh državah kandidatkah (DK-3) in 12 novih državah članicah (NDČ-12). To poudarja različno naravo obeh kazalnikov: sreča je bolj čustveno pogojena, nanjo manj vpliva stopnja življenjskega standarda, medtem ko na kazalnik zadovoljstva bolj vplivajo družbenogospodarske razmere.

Kakovost družbe, lokalno in splošnejše, je bistveni element kakovosti življenja. Rezultati evropske raziskave o kakovosti življenja v zvezi s socialnim zaupanjem in zaznavanjem družbenih napetosti poudarjajo nujno potrebo po obravnavanju vprašanja družbenih odnosov in socialne kohezije. Družbene spremembe so običajno

Razlike v zadovoljstvu z življenjem se dosledno opažajo med družbenimi in ekonomskimi skupinami v posameznih državah.

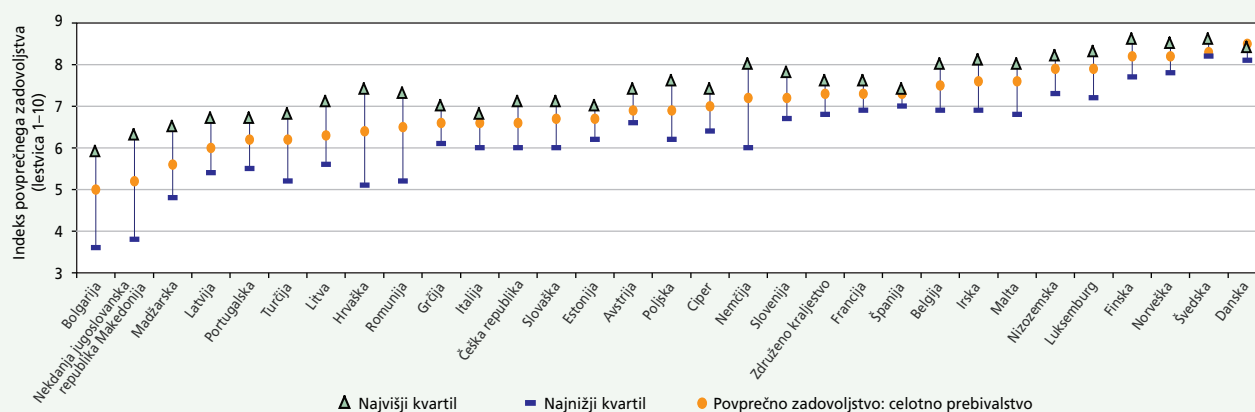
Diagram 1: Indeks zadovoljstva z življenjem in sreče, po državah

Vprašanje 29: Gledano v celoti, kako zadovoljni ste trenutno s svojim življenjem? Uporabite lestvico od 1 do 10, kjer [1] pomeni, da „ste zelo nezadovoljni“, [10] pa, da „ste zelo zadovoljni“. Vprašanje 42: Gledano v celoti, kako srečni, bi rekli, da ste? Uporabite lestvico od 1 do 10, pri čemer [1] pomeni, da „ste zelo nesrečni“, [10] pa, da „ste zelo srečni“?

Vir: Evropska raziskava o kakovosti življenja 2007 za vse številke v tem povzetku.

Diagram 2: Povprečno zadovoljstvo z življenjem, po dohodkovnem kvartilu

Vprašanje 29: Gledano v celoti, kako zadovoljni ste trenutno s svojim življenjem na lestvici od 1 („zelo nezadovoljen“) do 10 („zelo zadovoljen“)?

Pojavlja se več splošnih ugotovitev:

- Ljudje z višjimi dohodki, ki so zdravi, imajo dobro plačano zaposlitev in višjo stopnjo izobrazbe, so – po pričakovanju – zadovoljnejši, srečnejši in bolj izpolnjeni.
- Ljudje, ki živijo s partnerjem in otroki, prav tako navajajo višje stopnje zadovoljstva.
- Te razlike so precej bolj izrazite v NDC-12. V teh državah ima starost pomembnejšo vlogo, pri čemer so mlajši veliko bolj zadovoljni, morda zaradi političnih in družbenih sprememb v številnih NDC-12, ki so mlajšim državljanom omogočile več priložnosti kot starejši generaciji.

Optimizem

Ko so bili državljani EU vprašani o prihodnosti, jih je 55 % odgovorilo, da so optimistični, pri čemer je zelo malo razlik med splošnima povprečjema za dve skupini držav – EU-15 in NDC-12. Vendar so razlike med državami EU in razlike v teh skupinah velike.

- V vseh štirih nordijskih državah (ki so dosegle največ točk v smislu optimizma) je več kot tri četrtine vprašanih dejalo, da so optimistični glede prihodnosti.
- V drugih 20 državah ima vsaj polovica vprašanih pozitivna pričakovanja glede prihodnosti, vključno z nekaterimi državami NDC-12, ki so dosegle zelo veliko točk – Poljsko, Slovenijo, Malto in Estonijo. Poleg tega v to skupino spadajo vse države DK-3.
- V treh državah EU-15 (v Franciji, Italiji in na Portugalskem) je bila manj kot polovica vprašanih optimistična glede prihodnosti. Enako velja za štiri države NDC-12 – Češko republiko, Bolgarijo, Madžarsko in Slovaško. Madžarska ima najmanjši delež optimistov med vsemi 31 državami, saj je bilo

ljudi, ki so navedli, da so pesimistični, več kot tistih, ki so dejali, da so optimistični.

Subjektivna blaginja

Splošna subjektivna blaginja se meri z zadovoljstvom, srečo in življenjsko izpolnjenostjo.

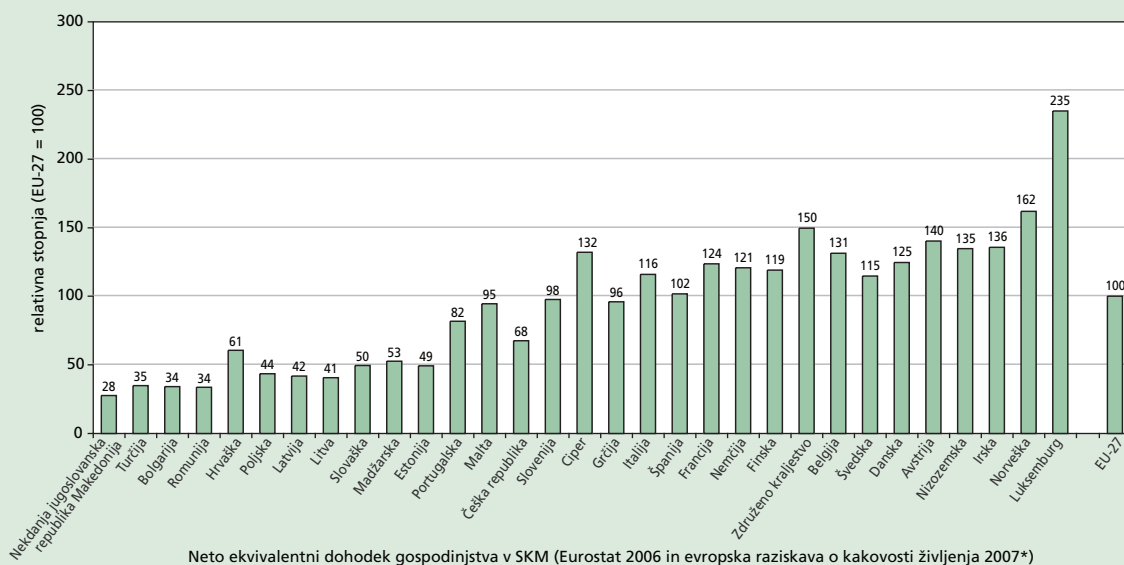
- V primerjavi z državami EU-15 je v večini držav NDC-12 in DK-3 nižja stopnja blaginje.
- V EU-15 so velike razlike. Nordijske države poročajo o najvišjih stopnjah zadovoljstva, sreče in izpolnjenosti, medtem ko so Grčija, Italija in Portugalska bližje stopnjam NDC-12.
- NDC-12 prav tako niso enoten blok: Bolgarija, Madžarska, Latvija in Litva kažejo izjemno nizke stopnje blaginje, medtem ko sta stopnji v Sloveniji in na Malti primerljivi s stopnjami v EU-15.

Dohodek in prikrajšanost

Ključna razsežnost kakovosti življenja ljudi je njihov življenjski standard, ki je izražen z dohodkom gospodinjstva. Glede na to merilo so razlike po Evropi velike: v EU-27 imata Bolgarija in Romunija skoraj tako nizke dohodke gospodinjstev kot država kandidatka Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija. Najbogatejše evropske države članice spadajo med države EU-15, od katerih so vse razen Grčije in Portugalske nad povprečjem EU. Dohodek gospodinjstva v Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji znaša manj kot tretjino povprečja EU. V nasprotju s tem je povprečni dohodek gospodinjstva v Luksemburgu več kot dvakrat višji od povprečja EU.

Velike so tudi razlike znotraj držav. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija in Turčija imata največjo dohodkovno neenakost: dohodek najbogatejših 20 % prebivalstva v obeh državah je

Diagram 3: Povprečni ekvivalentni dohodek gospodinjstva po državah – relativna stopnja v letu 2006 (EU-27 = 100)

Opomba: Ekvivalentni dohodek omogoča primerjavo gospodinjstev različnih velikosti in sestave.

približno desetkrat višji od dohodka najrevnejših 20 % prebivalstva. Najbolj neenaka država v EU je Latvija, saj najbogatejši Latvijci zaslužijo približno osemkrat več od najrevnejših. Na drugi strani lestvice so Danska, Slovenija, Bolgarija in Švedska precej bolj enake, saj najbogatejši državljani v teh državah zaslužijo samo približno štirikrat več kot najrevnejši.

Po pričakovanjih imajo brezposelni državljani precej nižji dohodek od zaposlenih – v povprečju je ekvivalentni dohodek gospodinjstva približno polovica dohodka zaposlenih. Kot poleg tega potrjujejo drugi statistični podatki EU, imajo nižji dohodek gospodinjstva tudi ženske, osebe z nižjo stopnjo izobrazbe, bolni, ovdoveli ali ločeni.

Osnovne potrebe in prikrajšanost gospodinjstev

Evropska raziskava o kakovosti življenja ponuja številne nederarne kazalnike življenjskih standardov in materialnih pogojev. Državlani so bili vprašani, ali jim primanjkuje katera od šestih dobrin, ker si je ne morejo privoščiti¹. Glede na to merilo so očitne precejšnje razlike med državami članicami in znotraj njih. V nekaterih najrevnejših državah DK-3 in NDČ-12 so prejemniki visokih dohodkov še vedno bolj prikrajšani od najrevnejših državljanov v nekaterih državah EU-15. V Turčiji, Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji in Bolgariji so na primer najbogatejši državljani bolj prikrajšani od najrevnejših državljanov na Nizozemskem, Švedskem in v Luksemburgu.

Tudi razlike v smislu prikrajšanosti se po državah precej razlikujejo: v Romuniji najrevnejšim državljanom v povprečju primanjkujejo štiri osnovne dobrine, najbogatejšim pa samo ena. V nasprotju s tem na Švedskem in Danskem razlik skoraj ni, saj le malo oseb v teh državah čuti prikrajšanost za več dobrin. Delež ljudi, ki si ne morejo privoščiti petih ali šestih osnovnih dobrin, je v novih državah članicah petkrat večji kot v EU-15. Na splošno je za države EU-15 značilna precej večja enakost kot za njihove sosede NDČ-12 in države kandidatke, čeprav so razlike v Grčiji in na Portugalskem podobne tistim v NDČ-12.

Spopadanje s prenizkimi dohodki

Gospodinjstva se lahko z nezadostnim dohodkom spopadajo na več načinov: s pridelovanjem hrane za lastno porabo, življenjem v večgeneracijskih gospodinjstvih in delitvijo stroškov ali s podporo prijateljev ali družine zunaj doma. Vsi ti pristopi so precej bolj razširjeni v revnejših državah. Na primer, približno polovica vseh gospodinjstev v NDČ-12 in DK-3 (razen Cipra in Malte) pridela nekaj lastne hrane. V nasprotju s tem to počne le približno eno gospodinjstvo od petih v Avstriji, Belgiji in Nemčiji. Približno 27 % gospodinjstev v Romuniji in 25 % gospodinjstev v Litvi z denarjem ali hrano pomagajo osebe zunaj gospodinjstev v primerjavi z 9 % gospodinjstev v EU-15, medtem ko na Hrvaškem in v Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji v 21 % oziroma 30 % najrevnejših gospodinjstev skupaj živijo tri generacije družine.

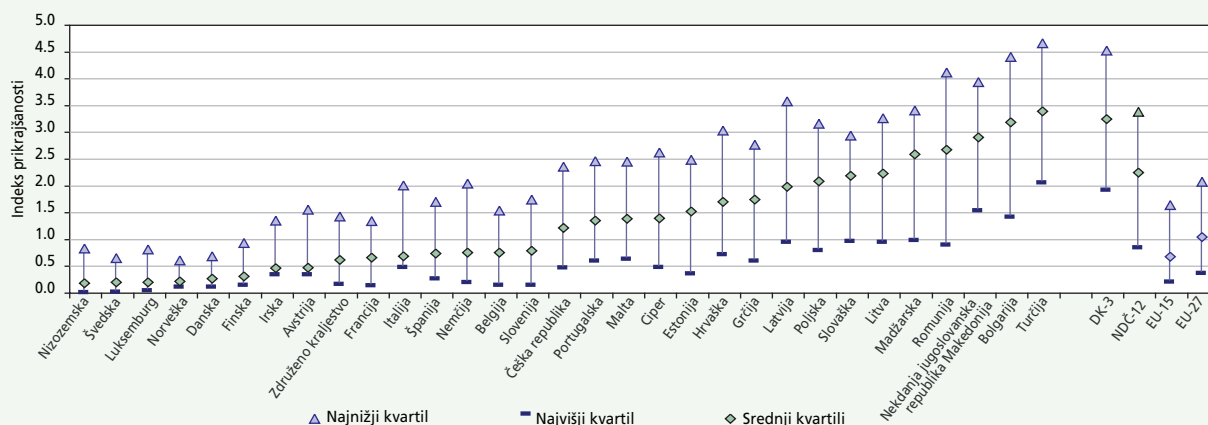
Družina

Rezultati druge evropske raziskave o kakovosti življenja poudarjajo obseg vključenosti družine v otroško varstvo in varstvo starejših ter dejstvo, da družina za večino ljudi ostaja prvi vir osebne podpore v nujnih primerih. To poudarja kakovost družinskih odnosov kot najpomembnejšega vidika kakovosti življenja.

Odgovornosti v gospodinjstvu med moškimi in ženskami niso enakomerno porazdeljene, pri čemer ženske bolj poročajo o vsakodnevni vključenosti v dejavnosti oskrbe. Ženske prav tako porabijo precej več časa za gospodinjstva opravila. Ženske v EU-27 poročajo, da za oskrbo in izobraževanje otrok porabijo 33 ur na teden, moški pa več kot 18, medtem ko ženske za kuhanje in gospodinjstva opravila porabijo 18 ur na teden, moški pa deset.

Večina Evropejcev porabi manj časa za nego starejših in invalidnih sorodnikov ali sodelovanje pri prostovoljnih in dobrodelnih dejavnostih kot za gospodinjstva opravila, saj to počnejo manj kot enkrat na teden. Med tistimi, ki v EU-27 sodelujejo pri teh dejavnostih, moški poročajo, da v povprečju porabijo 11 ur na teden za nego starejših

Diagram 4: Indeks povprečne prikrajšanosti, po dohodkovnem kvartilu po državah

Opomba: Indeks prikrajšanosti sega od 0 (za nobene manjkajoče postavke) do 6 (za vse manjkajoče postavke).

¹ Ustrezno ogrevanje doma, letne počitnice, novo pohištvo za zamenjavo obrabljenih kosov, mesni obrok vsak drugi dan, nova oblačila, sredstva za gostitev gostov doma.

Preglednica 1: Dnevna oskrba in gospodinjska opravila, po spolu in skupini držav (v %)

	EU-27		EU-15		NDČ-12		DK-3	
	Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske
Skrb za otroke in izobraževanje otrok	25	35	24	34	27	39	10	45
Kuhanje in gospodinjska opravila	29	79	31	81	21	72	11	78
Skrb za starejše/invalidne sorodnike	4	9	3	9	5	8	4	8

Vprašanje 36: Kako pogosto ste vključeni v katero od naslednjih dejavnosti zunaj vaše plačane zaposlitve? Številke ponazarjajo delež ljudi, ki skrbijo za oskrbo in gospodinjske dolžnosti vsak dan.

ali invalidnih sorodnikov, ženske pa 15 ur, medtem ko moški sodelujejo pri prostovoljnih in dobrodelnih dejavnostih v povprečju sedem ur na teden, ženske pa šest.

Evropejci vzdržujejo redne in pogoste stike z drugimi člani družine in prijatelji. Polovica državljanov v EU-27, katerih otroci živijo zunaj gospodinjstva, poroča o osebnih stikih z enim ali več otroki najmanj vsak dan ali vsak drugi dan.

Stiki po telefonu, e-pošti in pošti so postali vsakdanji, pri čemer več kot 75 % istih državljanov poroča o tovrstnih stikih z otroki najmanj enkrat na teden, skoraj polovica državljanov pa najmanj vsak dan ali vsak drugi dan.

Na splošno ljudje poročajo o visokih stopnjah zadovoljstva z družinskim življenjem in v nekoliko manjšem obsegu družabnim življenjem, čeprav sta obe vrsti zadovoljstva povezani z dohodkom.

Ravnotežje med poklicnim in zasebnim življenjem

Osrednja tema razprave o socialni politiki se dandanes vrti okoli vprašanja, kako omogočiti državljanom, da vzpostavijo ravnotežje med družinskim življenjem, osebnimi obveznostmi in poklicnim življenjem.

Zaposlitev na splošno precej poveča zadovoljstvo z življenjem. Na osnovni ravni brezposelni običajno poročajo o precej višjih stopnjah žalosti in depresije kot zaposleni. Ker delo zavzema velik del življenja ljudi, kakovost dela vpliva na kakovost življenja. Sposobnost vzpostaviti ravnotežje med poklicnimi zahtevami, družinskimi obveznostmi in družabnim življenjem – z

drugimi besedami, vzpostavitev trajnostnega ravnotežja med poklicnim in zasebnim življenjem – očitno izboljšuje zadovoljstvo Evropejcev z življenjem.

Skoraj polovica (48 %) zaposlenih državljanov v EU-27 navaja, da so zaradi službe vsaj nekajkrat na mesec preutrujeni za gospodinjska opravila, pri čemer jih skoraj četrtina (22 %) pravi, da so preutrujeni večkrat na teden.

Podoben, vendar manjši delež delavcev pravi, da imajo težave z izpolnjevanjem družinskih odgovornosti zaradi časa, ki ga preživijo na delovnem mestu: 29 % jih navaja, da se to zgodi vsaj nekajkrat na mesec, 11 % delavcev pa poroča, da se to zgodi večkrat na teden. Med moškimi in ženskami ni opaziti nobenih splošnih razlik, deloma zato, ker so težave v zvezi z ravnotežjem med poklicnim in zasebnim življenjem jasno povezane s številom ur na delovnem mestu.

Z vidika Evrope kot celote se zdi, da so težave v zvezi z ravnotežjem med poklicnim in zasebnim življenjem pogostejše v jugovzhodni Evropi.

- Na Hrvaškem in v Grčiji nekaj več kot 70 % zaposlenih državljanov navaja, da so zaradi dela vsaj nekajkrat na mesec preutrujeni za gospodinjska opravila, nekaj več kot polovica zaposlenih državljanov v DK-3 – na Hrvaškem, v Turčiji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji – pa ima težave z izpolnjevanjem družinskih odgovornosti, ker jim delo vzame toliko časa.
- Negativni učinki dela na zasebno življenje se zdijo najmanj razširjeni v Belgiji, Italiji, Nemčiji, na Nizozemskem in Norveškem, kjer manj kot 40 % zaposlenih navaja, da so najmanj nekajkrat na mesec preutrujeni za gospodinjska opravila.

Diagram 5: Povprečno zadovoljstvo z družinskim in družabnim življenjem, po dohodkovnem kvartilu

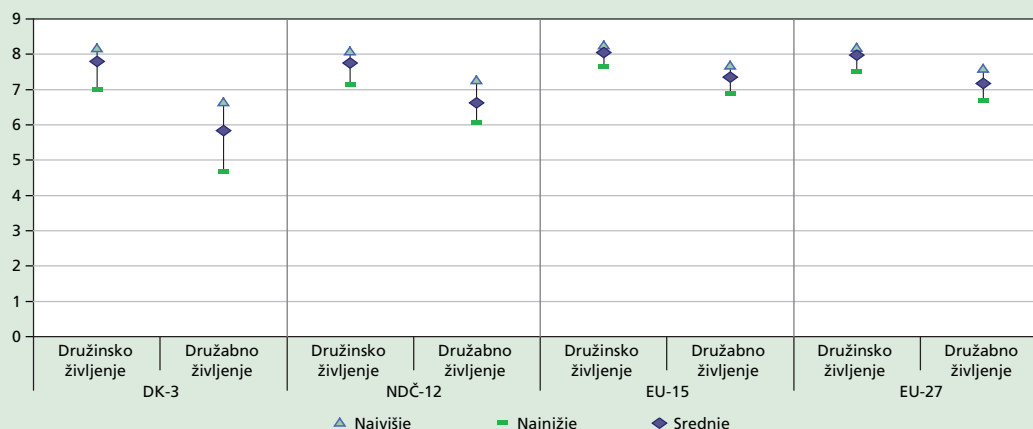
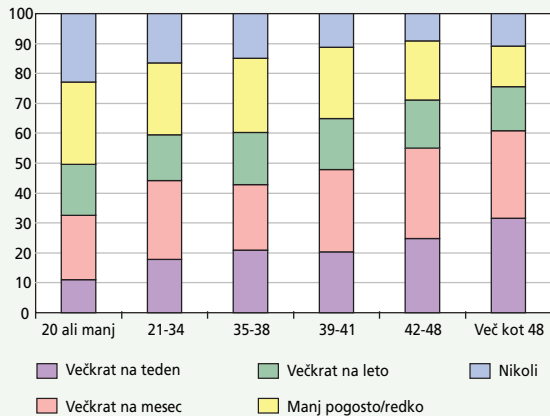

Diagram 6: Obseg, v katerem so državljani preutrujeni za gospodinjska opravila, po številu delovnih ur (v %)

Vprašanje 11: Kako pogosto se vam je v zadnjem letu zgodilo kaj od naslednjega? (1. Večkrat na teden, 2. Večkrat na mesec, 3. Večkrat na leto, 4. Manj pogosto/redkeje, 5. Nikoli, 6. Ne vem); Z dela sem se vrnil(a) preutrujen(a), da bi opravil(a) nekatera gospodinjska opravila, ki bi jih bilo treba opraviti.

Vprašanje 6: Koliko ur na teden običajno delate/ste delali (v okviru svoje glavne plačane zaposlitve), če upoštevate tudi vse plačane ali neplačane nadure?

Odgovori „ne vem“ niso vključeni v analizo.

- Na Finskem, v Franciji in na Švedskem ima 20 % delavcev vsaj večkrat na mesec težave z izpolnjevanjem družinskih odgovornosti zaradi časa, ki ga preživijo na delovnem mestu.

V zvezi z zaposlitvenim položajem in ureditvijo delovnega časa moških in žensk se zdi, da v številnih državah moški in zlasti ženske prilagajajo poklicne izbire osebnim okoliščinam (npr. zaposlijo se s polnim ali krajšim delovnim časom). Osebe, ki opravijo več plačanih ur, navajajo več težav v zvezi z ravnotežjem med poklicnim in zasebnim življenjem. Več kot četrtina delavcev v EU meni, da za delo porabi preveč časa; to bolj velja za moške kot za ženske.

Zdravje in zdravstveno varstvo

Zdravje je pomembno za Evropejce: 81 % prebivalcev EU pravi, da je dobro zdravstveno stanje „zelo pomembno“ za kakovost življenja. Vendar v povprečju le 21 % oseb ocenjuje svoje zdravje kot „zelo dobro“, medtem ko ga 46 % ocenjuje kot „dobro“, 25 % kot „zadovoljivo“, 8 % pa kot „slabo ali zelo slabo“. V primerjavi z EU-15 več oseb v DK-3 in NDČ-12 ocenjuje svoje zdravje kot „slabo ali zelo slabo“: v vseh državah NDČ-12 in DK-3 o slabem zdravstvenem stanju poroča več žensk kot moških, medtem ko v EU-15 v zvezi s tem ni doslednih razlik.

Poročanje o slabem zdravju je po pričakovanjih povezano s starostjo: manj kot 2 % oseb v EU-27, starih med 18 in 34 let, poročata o slabem zdravju v primerjavi z 18 % oseb, starih 65 let ali več. Položaj starejših v NDČ-12 je slabši: 34 % jih poroča o slabem zdravju v primerjavi s 15 % pripadnikov iste starostne skupine v EU-15.

V vseh državah revnejše osebe pogosteje poročajo o slabem zdravju: v povprečju 14 % oseb iz kvartila najnižjega dohodka poroča o slabem zdravstvenem

stanju v primerjavi s 4 % oseb iz najvišjega kvartila. V nekaterih državah – v Bolgariji, na Hrvaškem, Madžarskem, v Latviji in na Portugalskem – 30 % ali več oseb iz spodnjega kvartila dohodka trpi zaradi slabega zdravja; socialne neenakosti v zvezi s slabim zdravjem in invalidnostjo so trajne in vsesplošno razširjene.

Duševno zdravje

Duševno zdravje je ključni vidik blaginje in kakovosti življenja. V zvezi s splošnim duševnim zdravjem so med državami opazne očitne razlike (na podlagi kratkega indeksa Svetovne zdravstvene organizacije). Največ točk za dobro duševno zdravje najdemo v EU-15 in na Norveškem, pri čemer imajo Norvežani s 70 točkami najvišje povprečje. Turčija je s 47 točkami na dnu lestvice, pred njo so Malta, Romunija, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija in Latvija (vse med 53 in 55 točkami). Ta uvrstitev ne odraža nujno položaja države v smislu splošnega zdravja: Ciper in Malta sta uvrščena nižje, kot bi bilo mogoče pričakovati, Madžarska pa je uvrščena višje v smislu splošnega duševnega zdravja.

Sicer pa so si vzorci za duševno zdravje in splošno zdravje podobni: duševno zdravje je običajno slabše pri starejših, boljše pa pri osebah z višjim dohodkom – kar je najočitnejše v DK-3 in NDČ-12 – ter je nekoliko boljše pri moških kot pri ženskah.

Zdravstvene storitve

Vprašanja v zvezi z dostopom do zdravstvenih storitev in njihovo kakovostjo so zelo pomembna za socialno varstvo. Veliko Evropejcev poroča o težavah pri dostopu do zdravstvenih storitev. Na primer, več kot 25 % ljudi meni, da so preveč oddaljeni od svojega zdravnika ali bolnišnice, več kot 38 % ljudi poroča o predolgem čakanju na zdravniški pregled, več kot 27 % pa jih ima težave z izdatki, povezanimi z obiskom zdravnika.

Ljudje z nizkimi dohodki imajo več težav pri dostopanju do storitev od bogatejših ljudi, pri čemer je ta razlika izrazitejša v DK-3 in NDČ. Za 31 % oseb v kvartilu najnižjega dohodka v EU-15 pomeni strošek obiska pri zdravniku težavo v primerjavi s 17 % oseb iz najvišjega kvartila. Ustrezni številki za NDČ znašata 43 % in 29 %, za DK-3 pa 48 % in 22 %.

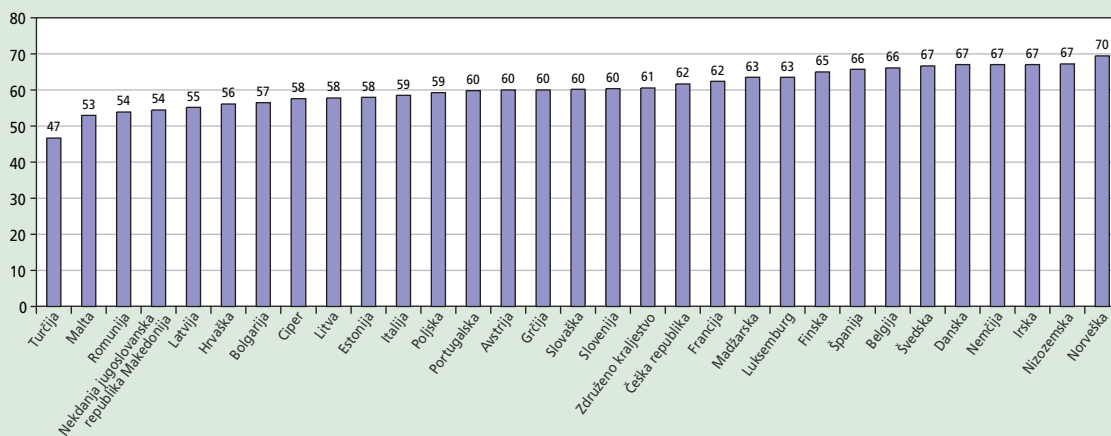
Na splošno ljudje v EU-15 višje ocenjujejo storitve zdravstvenega varstva od drugih Evropejcev. V EU-15 so zdravstvene storitve na splošno najslabše ocenjene v sredozemskih državah (razen v Španiji) in na Irskem. V večini držav ljudje ocenjujejo, da so storitve otroškega varstva boljše od storitev varstva starejših.

Nastanitev, okolje in kakovost družbe

Lastništvo doma

V Evropi se vzorci lastništva doma zelo razlikujejo. V NDČ imajo približno tri četrtine ljudi dom v svoji lasti in jim ni treba odplačevati hipoteke (ta številka se povzpne na več kot 80 % v Romuniji, Bolgariji in Litvi). V EU-15 ima povprečno 40 % državljanov dom popolnoma v svoji lasti, pri čemer je ta delež najvišji v Italiji in Grčiji. Zasebni najem je manj pogost v NDČ-12, v katerih stanovanje najema samo približno 5 % ljudi, v primerjavi s povprečno 19 % v EU-15, medtem ko so socialna

Diagram 7: Indeks povprečnega duševnega zdravja, po državah (v %)

Indeks duševnega zdravja: Vprašanja 46.1–46.5. Za vsako od petih trditve navedite, katera najbolje opiše vaše počutje v zadnjih dveh tednih – Bil(a) sem vesel(a) in dobre volje; Bil(a) sem miren(a) in sproščen(a); Bil(a) sem aktiven(a) in poln(a) energije; Zbudil(a) sem se svež(a) in spočit(a); Moje vsakodnevno življenje je bilo polno stvari, ki me zanimajo (ves čas, večino časa, več kot polovico časa, manj kot polovico časa, včasih, nikoli); skupno število točk v zvezi z vsemi trditvami (0–5) pomnožimo s 4, da dobimo 100 odstotkov.

stanovanja najpogostejša v Avstriji, Nemčiji, Latviji, na Nizozemskem in Poljskem, kjer v socialnih ali občinskih stanovanjih živi več kot 15 % prebivalstva. Najmanjše stanovanje je pogostejše v mestih in je – pričakovano – pogostejše med mladimi.

Kakovost nastanitve

Splošna kakovost nastanitve je boljša v EU-15 kot v NDČ-12 ali državah kandidatkah: samo 9 % ljudi na Finskem se spopada z vsaj dvema od šestih ključnih težav pri nastanitvi v primerjavi z 42 % Romunov². Po pričakovanih je povezava med dohodkom gospodinjstva in neprimerno nastanitvijo večja v NDČ in DK-3 kot v EU-15. Vlaga ali zamakanje je težava, s katero se spopada 29 % ljudi v kvartilu najnižjega dohodka v NDČ v primerjavi z 8 % tistih iz kvartila najvišjega dohodka; 18 % gospodinjstev v najnižem kvartilu v EU-15 ima težave z vlago ali zamakanjem v primerjavi z 9 % najbogatejših gospodinjstev. Med tistimi iz kvartila najnižjega dohodka v NDČ-12 jih 28 % nima kopalne kadi ali tuša.

Lokalno okolje

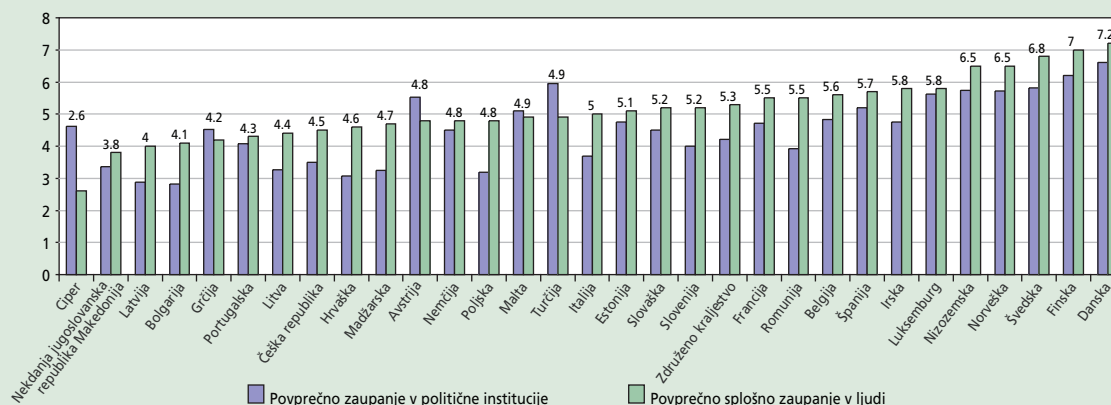
Opazne so razlike v načinu, kako Evropejci dojemajo kakovost lokalnega okolja. V Italiji je bilo 83 % ljudi nezadovoljnih z vsaj dvema od šestih ključnih okoljskih vidikov,³ tesno ji sledijo Bolgarija (82 %), Poljska (79 %) in Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija (77 %). Ljudje v NDČ-12 imajo običajno več pritožb na svoje okolje, najmanj nezadovoljni pa so prebivalci nordijskih držav, Avstrije, Nemčije in Nizozemske.

Kakovost družbe

Zaupanje v druge ljudi in institucije

Ob nalogi, naj vprašani ocenijo svojo stopnjo zaupanja v druge ljudi na lestvici od 1 do 10, so prebivalci nordijskih držav in Nizozemske izrazili najvišje stopnje zaupanja (dodelili so oceno med 6,5 in 7,2). Prebivalci Cipra so izrazili najnižje stopnje zaupanja (samo 2,6), pred njimi so prebivalci Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije (3,8).

Diagram 8: Zaupanje v ljudi in zaupanje v politične institucije, po državah (v %)

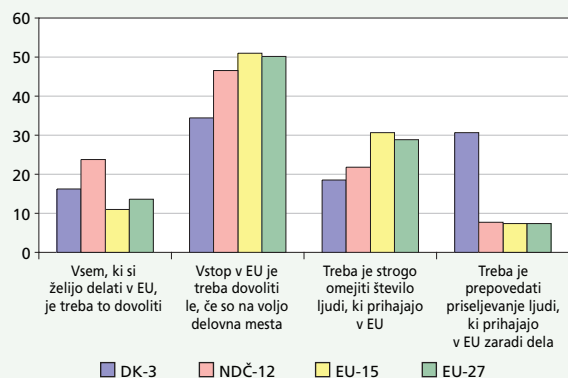
Vprašanje 23: Na splošno, ali menite, da lahko večini ljudi zaupate ali da pri ravnanju z ljudmi nikoli ne morete biti dovolj previdni? Pomagajte si z lestvico od 1 do 10, kjer [1] pomeni, da „nikoli ne morete biti dovolj previdni“ in [10] pomeni, da „lahko večini ljudi zaupate“.

Vprašanje 27.1: Navedite, kako močno zaupate vsaki izmed naslednjih institucij. Uporabite lestvico od 1 do 10, kjer [1] pomeni, da „sploh ne zaupate instituciji“ in [10] pomeni, da „instituciji popolnoma zaupate“. (DRŽAVLJANSTVO) Parlament, vlada, politične stranke.

² Šest mogočih težav: neprimeren prostor; dotrajanost oken, vrat ali tal; vlaga ali zamakanje na stenah ali strehi; neobstoje notranjega stranišča na izplakovanje; neobstoje kopalne kadi ali tuša; nobenega prostora za sedenje zunaj stanovanja ali hiše.

³ Hrup, onesnaženost zraka, pomanjkanje dostopa do zelenih površin, kakovost vode iz pipe, kriminal/nasilje, odpadki ali smeti na ulici.

Diagram 9: Stališča do migrantov, po skupini držav (v %)

Vprašanje 26: Kaj menite o državljanih drugih držav, ki se priseljujejo v EU? Kaj od navedenega bi morala po vašem mnenju storiti vlada?

Brezposelni podobno kot tisti iz drugih ranljivih skupin – ljudje slabega zdravja in starši samohranilci – manj zaupajo v druge ljudi. Tudi starost je pomembna, vendar ne enako po državah. Medtem ko so v EU-15 in DK-3 osebe, stare 65 in več, najzaupljivejša starostna skupina v teh državah, so v NDČ-12 najzaupljivejše osebe, stare med 18 in 34 let, kar lahko izraža različne generacijske vplive gospodarske tranzicije.

Stopnja zaupanja, ki jo imajo ljudje do drugih, ne odseva vedno stopnje zaupanja, ki jo imajo do javnih institucij, kot so parlament, vlada in politične stranke. Ljudje v vzhodnoevropskih NDČ-12 ter v Italiji in na Portugalskem najmanj zaupajo svojim političnim institucijam. Institucijam najbolj zaupajo državljani nordijskih držav in Turčije.

Napetosti med družbenimi skupinami

Anketiranci so morali oceniti stopnjo napetosti med različnimi skupinami v svoji državi. Napetosti med bogatimi in revnimi štejejo za pogostejše državljani DK-3 in NDČ-12 (kar lahko izraža večje dohodkovne neenakosti po prehodu na tržno gospodarstvo v teh državah). V nasprotju s tem so državljani EU-15 pogostejše zaskrbljeni zaradi napetosti med različnimi rasnimi ali etničnimi skupinami, kar lahko izraža višje stopnje priseljevanja v te države v zadnjih desetletjih.

Metodologija

Zbiranje podatkov za drugo evropsko raziskavo o kakovosti življenja je potekalo konec leta 2007 v 27 državah članicah EU, treh državah kandidatkah (Hrvaški, Nekdanji jugoslovanski republik Makedoniji in Turčiji) in na Norveškem. Zagotovljena so povprečja za štiri meddržavne skupine: sedanjih 27 držav članic (EU-27), 15 držav, ki so postale države članice pred letom 2004 (EU-15), 12 držav, ki so postale države članice v letih 2004 in 2007 (NDČ-12), in tri sedanje države kandidatke (DK-3).

Vsa povprečja so ponderirana glede na prebivalstvo. To pomeni, da povprečja za skupine držav (EU-15/NDČ-12/DK-3) v celoti izražajo število prebivalcev posameznih držav. Poljska in Romunija zato prevladujeta v meddržavnih povprečjih za NDČ-12, Turčija pa v tistih za DK-3. Zato mora bralec upoštevati, da posebno meddržavno povprečje ni nujno skupno večini držav v zadevni skupini, saj povprečje odraža zelo različna števila prebivalcev zadevnih držav.

Dodatne informacije

Teresa Renehan, uradnica za zvezo za posredovanje informacij:
ter@eurofound.europa.eu

Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer
 Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Irska
 Telefon: (+353 1) 204 31 00
 E-naslov: postmaster@eurofound.europa.eu
 Spletna stran: <http://www.eurofound.europa.eu>

Urad za publikacije
Publications.europa.eu